

DEMOKRACIJA

Leto I. - Štev. 34

Gorica - Trst, 12. decembra 1947

Izhaja vsak petek

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna šte. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. dek. rač. št. 9-18127

Na dveh frontah

Mi primorski demokratični Slovenci se moramo boriti na dveh frontah.

Prva, ki je zajela tudi nas in nas postavila v prve vrste, je fronta zapadne demokracije proti komunističnemu totalitarizmu. Ta fronta je dejansko že razklala svet v dva tabora, na Vzhod in Zpad. Njen boj gre zatem, da si človek pripori in zavaruje osebo, svobodo in vse druge svoboščine, ki jih zahteva človeško dostojanstvo od svobodne besede preko tiskovne in zborovalne svobode do preprečitve vsakega strahovanja. Ta borba ni lahka. Komunizem, proti kateremu je naperjena, je krut, brezobziren in brezvesten ter se poslužuje vseh sredstev, da bi zaslužil ljudske množice. Postojank, ki si jih je priboril pod goljufivo masko OF, noče pustiti in jih brani z nasiljem in strahovanjem. Poglejte v Števerjan, v Sovodnje in druge naše kraje. Ljudje se morajo na ukaz vpisovati v komunistično Demokratično fronto, morajo na sestanke, ne smejo čitati »Demokracije«, i. t. d. Gonja proti našemu listu je sploh poglavje zase in je dosegla svoj višek v ugrabitvi našega urednika dr. Uršiča. Po grožnjah, ki so bile izrečene in zapisane tudi še v tem zločinu, ni bilo dvoma, da se bes in srd proti našemu listu nista polegla. Toda zavedajmo se in ta zavest postaja v zadnjem času vedno močnejša: tudi komunistična drevesa ne bodo zrastle do neba, tudi komunizem ni nepremagljiv. To nam potrjujejo, če se omejimo na nekaj dejstev iz zadnjih dni, dogodkov in Francoskem, kjer je komunizem s svojo generalno stavko doživel popoln poraz; volitve na Finskem, kjer so komunisti močno nazadovali in tudi politični razvoj v Italiji, kjer se socialkomunisti kljub vsem krvavim podvigom ne morejo več polastiti oblasti.

Drug nasprotnik, s katerim smo zapleteni v ostro in nevarno borbo, je fronta nestrpnih italijanskih nacionalistov. Ta fronta ne zavzema takega obsega kot prva in je svojsko primorska. Ob zaključku druge svetovne vojne te fronte skoraj ni bilo, vidnejše in ljubejše je začela nastopati šele v zadnjih mesecih. Pred se ne prav dolgim časom je bilo med našimi italijanskimi sodržavljani več odličnih gospodov, ki so sveto zatrjevali, da morajo biti Slovenci in Italijani v vsem enakopravni ter so po tem pravcu tudi delali. V zadnjem času se je pa položaj spredil, poslabšal. Vlada in tudi gotovi uradni krogi se uvidno in široko grudno trudijo, da bi se vprašanje slovenske narodne manjšine zadovoljivo rešilo. To pa ni v skladu s stališčem prenapetih šovinistov, ki bi nas radi raznarodili. Zato so začeli oster boj proti našim opravičnim zahtevam in hkrati iz podzemlja pritiskali na vse, ki želijo živeti z nami v poštenem sporazumu. V sled teh spletk in strahovanja se

V ČASTEN SPOMIN OB 6. OBLETNICI USTRELITVE NA OPČINAH

V ponedeljek 15. decembra obhajamo šesto obletnico usmrtnitve petih Slovencev na vojaškem strelišču na Opčinah, ki jih je fašistično posebno sodišče obsodilo na smrt z ustrelitvijo v hrbet dne 14. decembra 1941.

Na openskem strelišču je zopet padlo pet mladih slovenskih življenj: Viko Bobek iz Ilirske Bistrice, Ivan Ivančič iz Cezsoče, Simon Kos iz Nemškega Ruta, Jožef Tomažič iz Trsta in Ivan Vadal iz Slavine.

Posebno sodišče se je nalašč preselilo iz Rima v Trst, kjer je v procesu, ki je trajal polnih dvanajst dni, sodilo devetindeset prisotnih Slovencev.

Za to fašistično »svečanost« je sodišče poklicalo v Trst tisoč karabinerjev in kvesturinov. Pet sto jih je stražilo sodišče in sodnike, pet sto je bilo razporejenih pa po mestu in okolici. Fašizem se je radi svoje notranje ohromelosti bal za svojo varnost, po drugi strani je pa ob takih prilikah, kakor že za Gortanova procesa leta 1929. in Marušičevega, Valentičevega, Miloševega in Bidovčevega leta 1930. vedno rad razkazal svojo politično silo. Fašizem je vodil odkrito nasilno politiko raznarodovanja slovenskega in hrvaškega življa na Primorskem in v Istri. Proti taki krivični politiki so se Slovenci in Hrvati odločno uprli. Pokazali so fašizmu zobe in izpričali pred vsem svetom, da so narod, s katerim je treba računati, ker

ima svojo zgodovino, svojo zavest, svojo voljo in kulturo. Ta kultura pa se je izkazala prav za časa fašizma višja od kulture fašizma. Saj so bili Slovenci in Hrvati, ki so se upali dvigniti proti fašizmu, skoraj sami kmetijski sinovi, prosti ljudje, ki pa so nosili v sebi in v duši zdravo čustvo ljubezni do domovine in sveto prepričanje, da je treba domovini pomagati in zanjo tudi umreti, kadar nastopi proti narodu sovražnik, ki jo hoče uničiti. Narod, ki ima take sinove, se lahko ponaša da je kulturni in na visoki stopnji. Kultura je v tem, kar ima narod za običaj svojega življenja. Običaji življenja Slovencev in Hrvatov so praktičnega pomena in se izkazujejo v medsebojnem občevarju ter v odnosu do soseda tujega naroda. Slovincem in Hrvatom je poštenost, miroljubnost, delavnost in srčnost ter ljubezen do izobrazbe znak njihove kreposti in omike. Poezija, ki jo je slovenski ali hrvaški pesnik spesnil, je vir narodnega duha in narod rabi pesnikovo pesem kakor vsakdanji kruh. Kdor hoče imeti stike s Slovincem in Hrvatom, mora imeti dober sosed in prijatelj, naj računa s tem njihovim značajem in naj se pred njima ne šopiri s civilizacijo, ki je praktično do danes še nikjer ni pokazal, ko je prišel z njimi v stike.

Bobek, Ivančič, Kos, Tomažič in Vadal so med tistimi borci, ki jih je fašizem izbral, da jih iztrga iz

naročja naroda in jim s svinčenko prebije srce misleč, da je s tem zadal smrtni udarec vsemu narodu, čigar sinovi so bili. Zgodilo se je ravno nasprotno: narod živi in časti svoje mučenike, fašizem pa je sramotno propadel. Tomažič je bil komunist, akademik, sin premožnih staršev, ostali štirje pa zavodni rodoljubi. Ivančič, Kos in Vadal kmetje, Bobek pa pek. Zrtve nasilja in krivice so nam tako draga, kakor vse nedolžne žrtve, ki nam jih mati zemlja krije v svojem naročju.

Vsi so trpeli! Ivančič je izpričal pred sodniki z jasnim in odločnim glasom: »Moral sem priznati, kar je komisar, ki me je zasliševal, hotel, kajti moja koža je bila tako raztrgana od batin kakor koža Kristusa na križu!«

Zato se bo narod vedno hvaležno spominjal teh narodnih mučnikov, in se od njih učil zdrave narodne zavesti, budnosti in kreposti. Kaj jim je posebno sodišče dokazalo, da jih je obsodilo na smrt? Ničesar drugega kot samo ljubezen do narodnega življenja, ki so jo imeli v sebi. I. da so uporniki, ki nočejo nositi tujega jarma. Toda nobenemu niso oni vzeli niti kapljice krvi. Ravno zato jim je fašizem prebil srce, da jim vzame vso kri, življenje! Toda fašizem se je motil, ker naši mučeniki so vstali v večno življenje, v sončnem sijaju, ki ne ugasne nikoli.

katero? Mogoče za komunistično stranko? »Ne bom glasoval za komuniste«, se je odrezal moj znaneec. »Ali boš morda glasoval za demokratizacijo?« »Tudi tega ne.« »Torej za kakšno demokracijo boš glasoval. Morda za Slovesno demokracijo?« »Ne bom niti za to glasoval, ker jaz nisem nacionalist in je meni vseeno, ali je človek Slovenec ali Italijan.« »Torej si komunist, ker je komunistom vseeno, ali je nekdo Slovenec, Italijan ali Turk.« »Nisem komunist in nisem za komuniste«, je bil odgovor. »ker so oni ultranacionalisti.« Potreptal sem ga po rami in mu dejal v obraz: »Človek, tebi je UAIŠ-sarska propaganda popolnoma zmešala glavo, da veš ne veš, kaj si in kaj hočeš. Zalibog dosti nekdo zavednih Slovencev je postalo tebi enakih.« Tako sva se razšla.

Takih žalostnih primerov narodne nezavednosti in brezbriznosti srečujemo danes na vsak korak med našim ljudstvom. To je križec dokaz, kako spretno in dosledno razkrajajo SIAU in UAIŠ med Slovenci našo bitnost, zavest in odločnost. In vse komunistično vpije in kričanje, da branijo naš jezik in naše pravice, je sama pretveza, pesek v oči in prevara za naše kratkovidno in lahko-

verno slovensko ljudstvo, ki se narodno pogreza bolj in bolj v položaj zaslepljenosti »uboge gmajne«.

Bodi to v premišljevanje vsem Slovincem, ki so ohranili v svojem srcu vsaj bilko narodne zavesti in ponosa.

F. M.

KOMUNISTI IN STAVKE

Glasilo francoske komunistične partije »Humanite« piše k stavki francoskih delavcev in nameščencev: »Politični urad komunistične stranke soglašajo z zahtevami delavcev in nameščencev in poziva vse delavske organizacije, naj mobilizirajo svoje sile za končni uspeh. Vsega obsevanja so vredni policijski ukrepi in postopanje s sindikalnimi voditelji in stavkujočimi. Stevilo stavkujočih je kljub temu doseglo 2 milijona. Ministrski predsednik Schuman še ni izrazil namena, da odpravi pravico stavkanja, temveč govori zaenkrat samo o zlorabi stavkovne pravice. Enkrat za vselej je treba nehati s to hinavščino in s poznavanjem običajnih Blumovih govorov o tako imenovani uporabi stavke v politične namene.«

V zvezi s tem je zanimivo slišati, kaj o stavkovni pravici pravi komunistični tisk na Finskem, ki je pod sovjetskimi nadzorstvom. Kot znano je tudi na Finskem izbruhnila stavka državnih nameščencev, ki zahtevajo povišanje plač. Tam je vlada poklicala policijo, da ščiti osebe, ki se niso udeležile stavke. Vlada je tudi objavila, da bo izdala ukaz za mobilizacijo, ki bo prisilil stavkajoče, da se vrnejo na delo. Komunistični tisk na Finskem je nastopil odločno proti stavki in pravi, da s stavkajočimi sami reakcionarji, ki se skušajo boriti proti vladi.

Tudi v Avstriji so velike gospodarske težave in stavke tam tudi poznajo. Podtajnik avstrijskega zunanjega ministrstva Ferdinand Graf je v zvezi z gospodarskimi težavami postal naslednjo izjavo:

»Dandanes poznamo dve vrsti držav: take države, kjer je komunistična nadvlada in take, kjer so komunisti v opoziciji, da se lažje borijo proti vladi. Kjer obstoja komunistična nadvlada, mora ljudstvo delati — ne sme pa stavkati. Kjer pa so komunisti v opoziciji, mora ljudstvo stavkati, ne sme pa delati.«

JUGOSLAVIJA ODPOVEDA LA „BLEJSKI SPORAZUM“

Poročevalni agenciji »Reuters« in »Tanjug« javljata, da je Jugoslavija odpovedala sporazum, ki ga je bila sklenila z Anglijo na Bledu letos 8. septembra glede povratka v Jugoslavijo izseljenih oseb — beguncev in izročitve kolaboracionistov in vojnih kriminalcev, ki živijo v Avstriji. Jugoslavija očita Angliji, da se sporazuma ni držala, ker od 8. septembra do danes ni izročila niti enega kolaboracionista oziroma izdajalca, in se niti en begunec ni vrnil domov.

Kakor znano je Tito kraljevsko obdaril s dragulji ženo angleškega poveljnika, ki je sporazum podpisal. Dragulje za glave lastnih bratov!...

Od srede do srede

4. decembra: Francoska narodna zbornica je s 420 proti 183 glasovom sprejela protisobotajni zakon. — Vršilec dolžnosti ameriškega zunanjega ministra Robert Lovett je izjavil, da bo predsedniku Trumanu priporočil, naj ukine pošiljanje pomoči Franciji in Italiji v primeru, če bi ti državi padli pod komunistično nadzorstvo. — Zunanji ministri so odločili razpravljanje o Nemčiji ter obnovili razgovore o avstrijski mirovni pogodbi. — V Parizu je prisel osebni svetovalec ameriškega zunanjega ministra Marshalla John Forster Dulles; sestal se je z vidnejšimi političnimi osebnostmi, med njimi z generalom De Gaulleom. — Zavezniki nadzorstveni svet je odobril nedavno avstrijsko valutno reformo, ki naj prepreči inflacijo; nanjo je pristal tudi sovjetski zastopnik, čeprav so avstrijski komunisti reformi nasprotovali. — Združene države so dovolile Italiji novo posojilo v znesku 4 milijonov 625 tisoč dolarjev.

5. decembra: Bidault je zunanji ministrom razložil francosko stališče glede gospodarskih načel, na katerih naj bi sponela nemška mirovna pogodba; Francija ne nasprotuje obnovi mirodnega gospodarstva, samo da nemške dobrine ne bodo uporabljene v napadalne namene in Nemčija mora z reparacijami prispevati k obnovitvi držav, ki jih je ona uničila. — Ameriški senatni odbor za zunanje zadeve je soglasno odobril medameriško obrambno pogodbo. — Marshall se je udeležil kosila pri Molotovu. — Robert Lovett je amerškemu kongresu izjavil, da predstavlja s strani komunistov pripravljene stavke v Italiji in Franciji »ekspanzijo sovjetske zunanje politike«.

6. decembra: V Francoski senat je odobril zakon proti sabotazam. — Pri finskih občinskih volitvah so desničarske stranke odločno porazile komuniste. — Churchill je v Manchestru izjavil, da je prepričan, da bo socializmu — kar pomeni zamenjavo osebne pobude z državnim nadzorstvom — nemogoče prehraniti na britanskem otočju 48 milijonov ljudi. — Zunanji ministri se niso mogli sporazumeti, kako naj se lotijo tretje točke dnevnega reda, to je gospodarskih načel za bodočnost Nemčije; Marshall je pozval zunanje ministre, naj se izogibajo splošnega razpravljanja in naj se raje lotijo konkretnih vprašanj. Bidault pa je dejal, da se konferenca vrtili kot kaka vrtavka, ki ima za posledico vrtenje v glavi. — Francoski notranji minister Jules Moch je dal razumeti, da se boj med vlado in povzročitelji stavk bliža h koncu; v vseh krajih, kjer so lahko organizirali tajna glasovanja, so se delavci oigramo večino odločili za konec stavke in vrnitev na delo. — V Berlinu so komunisti organizirali »Ljudski kongres«, na katerem naj bi izvolili delegacijo, da bi razložila zunanji ministrom nemške želje; zunanji ministri pa so že izjavili, da te delegacije ne bodo priznali, ker so socialdemokrati in krščanski demokrati z zahodnih področij zavrnili sodelovanje na »Kongresu«.

7. decembra: Blagajnik ameriške Delavske zveze je na sestanku organizacije izjavil, da so britanske sindikate »Trade Union« z zvijačo pripravili do tega, da so se včlanili v Mednarodno sindikalno zvezo, ki je pod nadzorstvom komunistov. — Belgijski kralj Leopold je izjavil, da je pripravljen sprejeti vladarske dolžnosti, čim bo belgijska vlada izjavila, da ni ničesar zamenilo vladarjeve časti med vojno. — Republikanski kandidat za predsednika Združenih držav Harold Stassen se je pridružil ameriškim predstavnikom, ki so proti temu, da bi Sovjetski zvezi pošiljali material, ki bi ga lahko uporabila v vojne namene.

8. decembra: V Bataviji so začeli formalne razgovore za poravnavo indonezijskega spora. — Zunanji ministri so začeli tretji teden svojega razpravljanja o mirovni pogodbi z Avstrijo in Nemčijo; dosegli niso v splošnem še nobenega napredka. — Zunanji ministri Marshall, Bevin in Bidault so se sestali na tajno zasedanje. — »Glas Amerike« je 3. decembra javil in spet ponovil vest, da je v Moskvi in drugih

„UBOGA GMAJNA“ Doživljaji starega Tržačana

Po dolgem času sem se srečal ta teden s stariim znancom. Poznava se iz predvojne dobe, ko sva oba zahajala v takrat obstoječa slovenska kulturna društva. Ta moj stari znaneec je bil tedaj zaveden Slovenec kakor jaz. Po običajnih vprašanjih, kako ti, kako jaz, sva se spustila v pogovor o današnjih političnih razmerah. Omenil sem, da bo med njegovimi sedanjimi prijatelji najbrž

je tudi na tej fronti rodilo krivično stanje, ki vznemirja, draži ter ustvarja malo duše in gorje.

Priznati moramo, da naš položaj ni zavidljiv. Borimo se na dveh frontah z nasprotniki, ki ne poznajo milosti; nasilje in pritisek sta njihovo priljubljeno orožje. Vendar se ne smemo pustiti oplasti. Komunistično sonce je že prekoračilo svoj višek in se nagiba k zatonu. S strupenim nacionalizmom, ki je foveriš fašizma in nacizma, je obračunala pa zadnja vojna. Obema nasprotnikom bomo kos, če bomo možati in odločni in se ne bomo vdajali malenkostnemu nerganju.

precej komunistično mislečih ljudi. Odgovoril je, da ni ravno toliko komunistov, kakor bi kdo mislil, pač pa da jih je večina tam, ker s tem nekaj zaslužijo. Na moje vprašanje, kako on misli o naših političnih razmerah, je dejal, da se sploh ne briga za nič, češ, da sploh nobena stranka ne dela in postopa pošteno. Dejal sem mu, da tako stališče ni pravilno za resnega moža; tak mož mora vendar nekaj razumeti, mora imeti svoje prepričanje in mora grajati, kar je slabo in odobravati, kar je dobro. »Četudi po tvojem mnenju ni nobene stranke poštene, pa bo vendar ena več in druga manj goljufiva, jaz mislim«, — sem pripomnil —, »da je tvoja dolžnost kot človeka in svobodnega državljanca, da se zato za njo potegneš in jo podpišeš.« »Jaz se za to nič ne brigam«, je odgovoril — »in čakam le na svobodne volitve na Svobodno, tržaškem ozemlju.« »No, in kot Slovenec, za koga boš volil?« sem ga vprašal. »Volil bom za kako demokratično stranko«, je odvrnil. »Za

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

sovjetskih mestih v teku nakupovanja, ki ga "obeležuje panika"; pravijo, da bodo zamenjali rubel. — Švedski kralj Gustav je proslavil 40 letnico svojega kraljevanja. — Molotov je predložil nov predlog glede gospodarske enotnosti Nemčije. — V Budimpešti so podpisali pogodbo o prijateljstvu in medsebojni vzajemni pomoči med Jugoslavijo in Madžarsko.

9. decembra: Ameriška vojska je zahtevala od kongresa nadaljnjih 490 milijonov dolarjev za kritje zasedbenih stroškov v bivših sovražnih državah. — Kanadski ministrski predsednik Mackenzie King je izjavil v kanadski splošni zbornici, da Sovjetska zveza poskuša na konferenci v Londonu doseči ustanovitve osrednje nemške vlade, ki bi jo usmerjali iz Moskve; nadalje je pripomnil, da je položaj v Evropi bolj nevaren, kot je bil kdaj koli od izbruha druge svetovne vojne. — Sovjetska vlada je odredila francoski misiji za repatriacijo v Sovjetski zvezi naj se takoj vrne v domovino; istočasno so sovjeti javili, da ukinitelj trgovinske razgovore s Francijo radi sovražnega zadržanja ki je nastalo zaradi razpustitve sovjetskega repatriacijskega taborišča Beaugard v bližini Pariza. — Na seji zunanjih ministrov so preučevali britanske in sovjetske listine o gospodarskih načelih, na katerih naj bi slonela nemška obnova.

10. decembra: Francoska delavska zveza, ki jo nadzorujejo komunisti, je zapovedala delavcem, naj se vrnejo na delo; socialistično glasilo "Le Populaire" komentira polom stavke in poudarja, da so komunisti sami, ki so nadzorovali stavkovni odbor, priznali poraz; komunisti so odredili konec stavke, ker so čutili, da jim francosko delavstvo vedno manj zaupa in jih vedno manj uboga. — Francoska narodna zbornica je s 413 proti 118 glasovom, ki so jih oddali komunisti, odobrila zadnji načrt za organizacijo varnostnih korpusov. — Winston Churchill je prisel v Pariz, odkoder je namenjen v Maroko, kjer bo ostal nekaj časa na počitnicah. — Francoski ministrski predsednik Schuman je v radijskem govoru izjavil, da bo vlada v primeru potrebe dala podobni dokaz o svoji oblasti proti izkoriščevalcem sedanje bede, kakor ga je dala proti povzročiteljem nemirov. — Perzijski ministrski predsednik El Sultaneh je odstopil. — Jugoslavija je odpovedala blejski sporazum z Veliko Britanijo o repatriaciji beguncev in o predaji vojnih zločincev. — V Avstriji so bile sindikalne volitve, pri katerih so komunisti dobili le 12,75 odstotkov glasov, medtem ko so socialisti dobili nad 75 odstotkov. — Na zasedanju zunanjih ministrov so nadaljevali z razpravljanjem o gospodarskem vprašanju Nemčije. — Britanski poslanik v Bolgariji bo posredoval med grško in bolgarsko vlado za obnovo diplomatskih odnosov. — Ameriška poslanska zbornica je sklenila ukiniti vsako pomoč na podlagi zakona za nujnostno pomoč tistim državam, ki bi padle pod oblast Sovjetske zveze ali komunistične partije.

V 20.000 obratih Združenih držav so delavci udeleženi na dobičku

Udeležbe delavcev na dobičku obrata, ki velja sedaj v okoli 20.000 podjetjih, je bila nedavno na novo priznana po državnem načrtu na pobudo prof. filozofije na College Wooster (Ohio), ki je sklical v Clevelandu sestanek predstavnikov 16 velikih industrijskih podjetij; ti so ustanovili "industrijski svet za udeležbo na dobičku"; za predsednika je bil izvoljen prof. Hartman. K temu svetu se je že prijavilo nad 2000 podjetij, med njimi tudi zelo znana, kot S. C. Johnson & Son v Winsconsinu, kjer je sistem udeležbe na dobičku uveden že nad 30 let, in Quality Castings Corp. v Orville (Ohio), ki dovoljuje delavcem 45% udeležbo na dobičku in ki bo plačala vsakemu nameščenemu letos 1700 dolarjev nad redno mezo. Svet bo nadalje izdal priročnik z opisom vseh vrst načrtov soudeležbe, zlasti onih, ki so dali najboljše uspehe; nekateri so dosegli do 50% zvišanja donosa vsakega delavca na uro, dosegli najboljše odnose dela in zaježili delavcem ne le višje prejeme, temveč tudi stalnost zaposlitve.

Optimizem predsednika Beneša

Priobčujemo odlomek iz članka, ki ga je napisal češkoslovaški predsednik dr. Beneš za belgijski časopis "La Metropole" pod naslovom: »Zakaj je Češkoslovaška podržavila svojo industrijo?«

»Ni nobenega dvoma, da bo vsa Evropa pod vplivom vojne menjala svoje politično in gospodarsko gladišče. Anglija je prešla od vlade konservativcev k delavski vladi. Zadnje volitve v Franciji so dale popolno večino dvem glavnim strankam levice in tretja glavna stranka ima močno socialno tendenco. Isti razvoj opazujemo v vseh ostalih evropskih državah. Na evropski celini nastaja prehod od čistega liberalizma k sistemu, v katerem bodo imeli socialistični elementi veliko silo ali pa celo premoč. Isto stvar opazujemo tudi na Češkoslovaškem. Morda se naš slučaj deloma razlikuje, kajti mi smo ena izmed zrelih držav in njeni državljani so se zadostno poučeni in se ne pustijo siliti k socialističnemu sistemu s pomočjo svojih stank, konfliktov ali pa celo državljanske vojne. Mi se hočemo vsemu temu izogniti s preudarno politiko napredka, in to demokracijo, častno, odkrito srčno in jasno, pripoznavajoč istočasno našim delavskim razredom veliko odgovornost, težko breme, ki na nas pada. Ponavljam:

Mi smo imeli pogum začeti s tako politiko socialističnega napredka in popolnoma se zavedamo odgovornosti, ki iz tega izhaja. Francozi upravičeno pravijo: Vladati pomeni predvidevati. In to mi tudi delamo.

Zadnji razlog je zemljepisnega značaja: Smo Slovani, sosedje Sovjetske zveze, ki je glavna slovanska država. Torej je povsem prirodno, da mora na nas vplivati sovjetski socialistični sistem. Toda mi smo istočasno in tudi ostanemo parlamentarna demokracija. Imeli bomo svojo lastno vlado in popolno neodvisnost. Taka država tudi ostanemo, Sovjetska zveza se v naše notranje zadeve ne vmešuje in ne bo tega delala niti pozneje. Mi bomo postopali po svojih lastnih metodah, po svojih tradicijah, po svojem gospodarskem sistemu in svojih pogojih. To pa vsekakor pomeni, da se moramo ali pa hočemo od Sovj. zveze oddaljiti. Znano je dejstvo, da meje niso prepreke za ideale. Zato smo sprejeli od Sovjetske zveze vse, kar je za nas užito, kakor smo tudi vedno delali v preteklosti. V Rusiji smo videli nekatere stvari, katere bi lahko prilagodili našim pogojem. V organizaciji in

dustrije in bank so nekatere stvari, ki ne ostanejo pri držane samo Sovjetski zvezi in ki jih ne bomo uresničevali samo mi, temveč tudi ostale evropske države. To je vprašanje bodočega razvoja. Mislim pa, da naj bi vsaka država in vsak narod brez pritiska, brez zaslepljenosti in preudarno uresničeval one izpremembe, ki bi odgovarjale njegovim potrebam in njegovemu razvoju.

Tako postopamo mi in smo odločeni tako postopati tudi v bodočnosti. Naše ljudstvo je na to pripravljeno in istočasno tako globoko demokratično in domovino ljubeče po svojih tradicijah, da ni nobenega dvoma, da bodo vse nujne izpremembe uresničene sporazumno z njegovimi lastnimi potrebami, z njegovimi lastnimi pogoji — z eno besedo — češkoslovaško. To bo sistem, v katerem bo še naprej zasebna lastnina, v katerem zasebna iniciativa ne bo pod zavoro. Razlika od preteklosti leži v tem, da smo napravili tri tipe lastništva: zasebno, združeno in državno. Vse to delamo mirno, preudarno in dostojno, brez vsakega najmanjšega notranjega spora. Pri rešitvi teh vprašanj se zavedamo njihove važnosti za življenje države in našega naroda.

Zelimo, da bi Beneševih upov ne ubil okrutni, brezobzirni komunizem, ki že stega svojo roko tudi na Češkoslovaško.

namenjeni njegovim kolegom. Ti govori so namenjeni Nemčiji ter spadajo v okvir močne propagandistične kampanije, ki jo vodijo, da bi prepričali nemški narod, da je Sovjetska zveza najbolj naklonjena nacionalističnim težnjam Nemčije, medtem ko jim Velika Britanija, Združene države in Francija nasprotujejo. Konferenca, ki bo proti koncu tega tedna v Berlinu, na pobudo stranke socialistične enotnosti, ki pa v resnici ni nič drugega

Sovjeti ovirajo avstrijsko mirovno pogodbo

Ameriški tisk se pritožuje nad obstrukcijsko taktiko sovjetskega zunanjega ministra Molotova na konferenci zunanjih ministrov. Pretirane sovjetske gospodarske zahteve preprečujejo uspešno delo za sestavo avstrijske mirovne pogodbe, toda zahodne velesile imajo po mnenju ameriškega tiska prav, če odklanjajo sovjetske gospodarske zahteve.

»Milwaukee Journal« n. pr. piše: Ni malo ljudi, ki so vedno bolj prepričani, da se sovjeti ne nameravajo umakniti iz Avstrije ali iz drugih zasedbenih ozemelj vse dotlej, dokler ne bodo mogli v teh krajih vzpostaviti komunističnih vlad, ki bi izpolnjevale moskovska povelja.

»Washington Star« pa piše: Kdo se danes dvomi, da vodi Molotov politiko, ki bi omogočila, da bi se sovjetska armada globoko zasedla v Evropi, politiko, ki bi kar najdalje odlagala mirovno pogodbo, ki bi omogočila normalizacijo Evrope.

kot nemška komunistična stranka, spada v to kampa-njo.

Komunisti bodo imeli nalogo, da bodo volili obnovo nemškega nacionalizma. Oni bodo seveda izvajali to vlogo v tesnem sodelovanju s sovjetskimi zasedbenimi oblastmi.

Končni smoter je očiten. Odgovorni činitelji sovjetske zunanje politike težijo še enkrat za tesnim zavezništvom v bodočnosti med obnovljeno in pojačano Nemčijo ter Sovjetsko zvezo. To zavezništvo bi bilo seveda naperjeno proti zahodnim velesilam.

Se enkrat so take smeri nade dobile popolni pristavek Moskve.

Rapalska pogodba leta 1922 in tesno sodelovanje v naslednjih letih med obema vladama ter med Rdečo armado in Reichswehrjem so bili prva manifestacija takšne politike. Vse dokler ni Hitler prišel na oblast, so sovjeti poskušali voditi takšno politiko, ki bi temeljila na sovjetsko-nemškem sporazumu.

Stalin sam je bil izjavil, da ni nobenih razlogov, zakaj ne bi mogla sovjetska država biti v najboljših odnosih s fašistično državo. Do leta 1935, ko se je značaj hitlerjanskega režima jasno pokazal, je Molotov še vedno izražal željo po bolj tesnih odnosih z nacionalsocialistično Nemčijo izjavljajoč, da »je sovrzahnik Velika Britanija«.

Takrat se Hitler ni izrekel, toda ko je leta 1939 stavil ponudbo za sklenitev nove prijateljske pogodbe ter za razdelitev vse vzhodne Evrope med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, je Moskva v to privolila brez najmanjšega obojavljanja.

Napad z obeh strani je prišel na Poljsko ter je Stalin ob tej priliki navdušeno poveljeval »novo prijateljstvo, zacementirano s krvjo«.

Toda manj kot dve leti kasneje je Hitler že prelozil pakt ter napadel »na izdajalski način« svojo novo prijateljstvo — kakor so seveda jasno izjavili sovjeti.

pe ter ustvarila politično in gospodarsko zmedo, da bi lahko Kremelj razširil svojo nadoblast na zahod vse do Rokavskega preliva?

Ce bi Molotov in sovjetska vlada hotela zanikati vse to, in če bi hotela izbežati gospodarskega stanja v Evropi, bi odkrito sodelovala s Francijo, Britanijo in Združenimi državami za ureditev miru v Evropi, s katerim že tako dolgo odlašajo.

»New Orleans Times« piše: Molotovljeva propagandistična solo na londonski konferenci je dobil od zunanjega ministra Marshalla odgovor, katerega naj bi sovjetski zunanji minister premislil in upošteval. Marshall je rekel, da je prepričan, da Molotov sam ne verjame svojim trditvam. Dodal je: »Molotov si je izbral neprimeren čas in napačne poslušalce za svoje trditve o zaslužnosti njihovih državah. Vzhodna in južno-vzhodna Evropa je že bridko izkusila, kaj je suženjstvo pod Mosko.

Politični položaj v Franciji

»Yorkshire Post« piše: Novice iz Francije dajejo upati, da je v tej vznemirljivi državi zmagala zmernost. Sirom države je opaziti, da se ljudstvo vrača k delu. Kaže, da je konec stavke, ki je v zadnjih treh tednih zaustavila življenje Francije. Parižani so z zadovoljstvom sprejeli sporočilo, da so železničarji, ki delajo na podzemeljski železnici in drugi prevozniki delavci, preklicali nameravali 48 urno stavko. Tudi drugod delavstvo vedno bolj odklanja pozive glavne delavske zveze k stavki. Opaža se, da je v tej državni borbi v Franciji zmagala vlada s svojim modrim spravljamim zadržanjem. K njeni zmagi je veliko pripomogel zdrav domovinski čut delavskih množic. Schuman in njegovi ministri so si pridobili podporo javnosti ne le s svojo pripravljenostjo, da upoštevajo resnične pritožbe delavcev, ampak tudi s svojim pogumom in odločnostjo proti nasilju in državljanski vojni. Vlada je, mojestersko obvladala skrajno nevaren položaj. Ce bo šlo tako naprej, bo Francija, ki se je marsikaj naučila v zadnjih treh tednih, vstala iz težav še močnejša in odločilnejša.

Tudi »Times« obravnava politični položaj v Franciji in pravi: Schuman je uspel tam, kjer Ramadier ni mogel uspeti. Manjšina delavskih sindikatov je sprejela vladni predlog, večina pa ga je odklonila. Kljub temu pa je značilno, da se delavci po vsej državi vračajo k delu. To pomeni, da so sami spoznali, da bi nadaljevanje stavke rodilo le trpljenje. Med vlado in delavskimi sindikati preostaja le še sporno vprašanje, ali naj bi povišane plače teklo od takrat, ko so se vrnili na delo, ali od takrat, ko so stopili v stavko, to je pred približno tremi tedni. Vlada je proti temu, ker bi to pomenilo plačen dopust. Komunisti se bodo na vse načine trudili, da bi prepričali rudarje, jeklarke delavce in železničarje, naj se ne vrnejo na delo, dokler ne bodo našli kakega drugega vzroka za izzvanje nove stavke. V teh glavnih industrijah delo še počiva. Gospodarske izgube so porazne zlasti pri premogu. Upati je, da bodo politične posledice dogodka zadnjih treh tednov pripomogle k gospodarski ureditvi. Nihče ne bi mogel bolj pokazati, kakšna razvalina čaka Francijo, če bi postala plen ekstremizma. Težko je napovedati, kako bo četrta republika po teh razburkanih tednih dosegla svoje politično ravnesje. V industriji bodo komunisti gotovo proglasili vladne koncesije za svoj uspeh. Ce se država politično umiri, bodo na ugledu veliko pridobile sredinske stranke. Desničarske stranke pa vidijo rešitev v izvenparlamentarni akciji generala De Gaullea. Glavna preizkušnja za Schumana bo, kako bo postavil trdne temelje finančni stabilnosti in delovni pobudi. Vsekakor ima možnost, da reši več kakor ustavni okvir republike.

»Vrednote življenjske sile so višje od materialnih, in od vrednot življenjske sile so vrednote duha najvišje.«

Henri De Man

POLITIČNI OBZORNIK:

Sovjeti in Nemčija

V komentarju k sovjetskemu zadržanju do Nemčije na londonski konferenci zunanjih ministrov prinaša »London Press Service« naslednji komentar:

Glavni smoter Molotova na sedanji londonski konferenci se kaže vedno bolj jasno s potekom časa. Ne pusti, da bi mu ušla ena sama prilika, — včasih jih pa ustvarja tudi on sam —, da bi ne poudaril in razvil svoje priljubljene trditve: da je Sovjetska zveza pokroviteljica nemške enotnosti, medtem ko hočejo zahodni zavezniki raztelesenje Nemčije.

To je kaj zanimiv razvoj sovjetske politike, ker je do pred kratkim bila sovjetska teza ta, da je treba Nemčijo oslabiti v največji možni meri. Tako so n. pr. v teku prvih razgovorov o ravni industrijske proizvodnje, ki bi jo bilo dovoliti Nemčiji, bili sovjetski zastopniki odločno naklonjeni stališču, da bi bil do ločen čim nižji obseg.

Glavni problem je bila proizvodnja jekla. Že preden se je vojna končala, so britanski strokovnjaki z vso skrbjo proučili celotno vprašanje ter prišli do zaključka, da je treba minimum, ki ga je dovoliti Nemčiji za njene mirnodobske potrebe določiti na višino letne proizvodnje jekla kakšnih deset milijonov ton. Takšna proizvodnja bi omogočila ureditev splošne nemške proizvodnje na ravni, ki bi bila v skladu z načrti, kateri so bili kasneje tudi določeni v Potsdamu. Vendar pa sovjeti do letošnjega leta niso hoteli prav nič slišati o številki deset milijonov ton jekla na leto, ter so z vztrajnostjo in trmoglavostjo za-

govarjali mnenje, da se ne sme dovoliti višje ravni od petih milijonov ton.

Minulo pomlad pa so v Moskvi nenadoma spreminili svoje stališče ter pričeli zagovarjati, da ji je treba dovoliti v proizvodnji jekla kakšnih dvanajst ali tri najst milijonov ton na leto, kar bi seveda pomenilo veliko približanje nevarni točki. To je bila kaj važna in značilna sprememba v sovjetski politiki. Isto najdemo, če pogledamo malo na »raztelesenje«. Na jaltski konferenci so se pokazali sovjeti odločno in izrečno naklonjene raztelesenju Nemčije. Protokol te konference to jasno dokazuje. Poleg tega je Sovjetska zveza kot edina velesila vztrajala na tem, da si lahko priključi en del nemškega ozemlja — Koenigsberg in sosedne okraje vzhodne Prusije — do katerih ni Sovjetska zveza imela pravnobene pravice niti iz etničnih razlogov niti iz zgodovinskih, niti iz nobenih drugih pametnih razlogov. Sovjetska zveza je poleg tega bila najbolj odločna podpornica poljskih zahtev za raztelesenje vzhodne Nemčije s priključitvijo obširnih področij Šlezije, Brandenburške in Pomorjanske, katerih prebivalstva so v veliki večini nemška. Od tod je bilo 8 milijonov Nemcev nagnanih proti žetiku preobljubenemu zahodnemu delu Nemčije, da bi napravili prostor Poljakom.

Po vsem tem pa se zdaj Molotov muči, da bi ustvaril vtis, kakor da je Sovjetska zveza pokroviteljica enotne Nemčije. Razlogi za to se precej na dlani. Govori, ki jih on izreka v svetu zunanjih ministrov, niso

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

SDZ za posebni statut

Ker je rimska ustavodajna skupščina potrdila avtonomno deželo Julijsko Krajino — Furlanijo s posebnim statutom in le začasno odložila uvedbo posebnega statuta, smatra Slovenska dem. zveza, da krši ta predlog tako določbe člana 108 ustave kakor tudi pravice narodnih in jezikovnih manjšin. Zato je vložila na pristojno oblast protest z zahtevom, da se poseben statut takoj uveljavi, ker Slovenci se ne bomo še nadalje zadovoljili s samimi obljubami. Leta 1866. so bile beneškim Slovincem obljubljene osnovne šole v slovenskem materinem jeziku. Obljube, ki niso bile nikoli izpolnjene. Leta 1918. so tudi nam obljubljali vse mogoče, a so nam istočasno začeli jemati, kar smo že pod Avstrijo imeli, dokler nam ni fašizem pobral vse, ne da bi se zaradi tega italijanska javnost zgražala. Danes bi ta italijanska javnost rada vrgla vso krivdo samo na fašizem, istočasno pa nam zanikala tudi tiste pravice, ki smo jih nekaj do leta 1918 že uživali in misli, da se bomo zadovoljili le s šolami.

Iz Gorice bi nas radi stisnili

Izmislili so se, da v Gorici nimamo kaj iskati in da ne bomo tukaj ničesar dobili. Hkrati pa slišimo od vseh koncev in krajev Italije trditi, da bodo manjšine dobile vse pravice, da bodo enakopravni državljani. Take obljube ponavljajo tudi istrskim in tržaškim Slovincem in Hrvatom za čas, »ko pridejo nazaj pod Italijo«. Ni enega italijanskega časopisa, ki nam ne bi priznal naših pravic, med temi n. pr. tudi »Lunedì«. Toda če vzamete v roke številko od 8. t.m. boste videli, da zanika Slovincem v Krmini pravico do slovenske osnovne šole, da so tisti učenci (63), ki jo obiskujejo prišli iz Plešivega izpod Medane ali pa so otroci italijanskih staršev. Slovenci, sodite in veselite se obljub! Saj dobro vemo, odkod prihajajo navedila uradnikom in ustanovam, da morajo nastopiti proti Slovincem. Tako na primer nimamo Slovinci še dancs osnovne šole v Ločniku za približno trideset ali več učencev. Za osem italijanskih učencev v Pevmi pa so takoj poskrbeli. Ko smo zahtevali slovensko šolo na Plešivem pod Medano, so nam tudi nekaj obljubili, saj je Plešivo štiri do pet km daleč od Krmina. Ostalo pa je še danes pri obljubah. Potem pa govorijo, da bomo imeli vse pravice, da bomo enakopravni. Italijanski šovinisti kaj radi ponavljajo, da Italija ne bo plačevala slovenskih šol. Mi lahko

dokažemo, da si Slovenci plačujejo svoje šole sami, toda vprašamo te gospode ali bi nam znali povedati, zakaj so Slovenci morali skozi dvajset let plačevati davke Italiji, da jih je raznarodovala in preganjala? Koliko davka so plačali Slovenci Italiji v dvajsetih letih, ne da bi imeli niti ene šole. Prvo naj se poravnata stari dolg, nato bomo govorili naprej.

Osnutek posebnega statuta in pravice manjšin

»Furlansko ljudsko gibanje« (Movimento popolare friulano) je sestavilo osnutek posebnega statuta za avtonomno deželo Julijsko Krajino — Furlanijo in nam ga poslalo na ogled s prošnjo, da stavimo svoje pripombe. To smo tudi storili in našo javnost o tem obvestili v štev. 31 »Demokracije«. Omenjeno gibanje nam je sedaj poslalo na ogled dokončni sestav statuta, ki ga predlaga rimski vladi v potrditev. Kar se izrecno samo manjšin tiče so: določilo čl. 2, ki pravi, da »je v občinah, kjer bivajo jezikovne manjšine dovoljeno rabiti slovenski in nemški jezik«; določilo čl. 10, ki pravi, da se uvede uninominalni volivni sistem »z ozirom na obmejne jezikovne manjšine«; določilo čl. 11, ki pravi, da se dežela razdeli v volivna okrožja »z ozirom na slovensko in nemško manjšino«; določilo čl. 22, ki pravi, da bo dežela jamčila pravice manjšin v odnosu s tozadevno zakonodajo in v odnosu z mednarodnimi pogodbami; in slednjič določilo čl. 1. začasnih določil, ki pravi, da se pri sestavljanju prve deželne skupščine zaslišijo tudi kvalificirani zastopniki jezikovnih manjšin.

Z mrvicami se Slovinci ne zadovoljijo

Take vrste statut našim zahtevam ne zadošča, ker ne uvaja niti enakopravnosti niti ne jamči vseh naših pravic. Zlasti je za nas nevaren uninominalni volivni sistem, namesto katerega hočemo posebno volivno okrožje za manjšine in minimalno število deželnih poslancev, ki nam mora biti zajamčeno v statutu. Zakaj pa bi smele manjšine rabiti svoj jezik samo v občinah, kjer bivajo? Pravica do rabe svojega materinskega jezika mora biti splošna in veljati tudi pred centralno oblastjo. Sicer pa se Slovenska dem. zveza sklicuje na spomenico, ki jo je poslala vladi v Rim že 21. maja t. l. in na to, kar je objavila v štev. 31 »Demokracije«, ki predstavlja izvleček druge spomenice poslane v Rim.

„Vpiši se v partijo pa boš imel mir!“

Pri nas je mnogo ljudi, ki menijo, da si bodo zagotovili varnost in se preskrbeli za bodočnost, ako se pridružijo komunistom. Ne glede na to, da komunisti sami takih prijateljev ne cenijo, ker jim ne zaupajo, bi morda bilo dobro, da ti oportunisti malo pobliže pogledajo, kako je s to varnostjo.

Bivši veliki prijatelj Sovjetske zveze, bivši komunist Koestler, je leta 1945 napisal knjigo, iz katere posnemamo nekaj odstavkov. Koestler je sam živel v Sovjetski zvezi, pozneje pa v Angliji in je sedaj navdušen socialist. V svoji knjigi ne navaja morda le svojih misli in svojih zaključkov, temveč tudi celo vrsto uradnih sovjetskih statistik — skoro bi rekli dejstva. Glede notranjega položaja članov komunistične partije v Sovjetski zvezi pravi Arthur Koestler:

»Uradni podatki mandatne komisije 17. in 18. kongresa vsoevjetske boljševiške partije navajajo sledeče številke:

»Na 17. strankinem kongresu leta 1934 (pred veliko čistko), je bilo 40% vseh delegatov »starih boljševikov«, to je takih komunistov, ki so bili pravoverni boljševiki že pred veliko rusko revolucijo.

»Na 18. strankinem kongresu leta 1939. (tik po zaključku čistk)

pa je bilo takih delegatov le še 5%. Pet odstotkov! Še bolj jasno sliko dobimo, če pogledamo število vseh članov pred in za čistkami.

»Leta 1918. je bilo vpisanih v komunistično partijo 260.000 oseb. Leta 1939 pa je bilo vseh članov 1.588.000. Med njimi pa je bilo le še približno 20.000 starih boljševikov — vsi ostali so bili novi člani. Kaj se je zgodilo z ostalimi? Cenijo, da jih je poginilo v dolgotrajni državljanski vojni približno 1/4, to je približno 60.000. Ostane še vedno 200.000 starih boljševikov. Leta 1939 pa jih šteje samo, kot omenjeno, le še 20.000. Devet desetih jih je izgubilo. Kako?

»Imeti moramo pred očmi, da to niso bili voditelji, niti ne delegati partije, temveč navadni komunisti, člani partije pač.

Iz tega vidimo, da je boljševiška partija iz čistk izšla kot nekaj čisto novega. Ta komunistična partija, ki se še vedno poslužuje istih metod, ima s komunistično partijo izza dni revolucije skupno le še ime in peščico starih članov. »Je že res — a — bo morda kdo znil — ampak to je bilo takrat, sedaj je drugače«. — Počakaj, dragec, in zapomni si stare besede iz časov francoske revolucije: »revolucija žre lastne otroke.«

ZANIMIVOSTI

Odhod zadnjih britanskih čet iz Italije

Zadnje pozdravne besede generala Aireya pri svečanosti ob odhodu zadnjih britanskih čet so bile: »Vezi, ki vežejo Veliko Britanijo in Italijo so že starega datuma in se znova ne bodo z lahko zlomile.«

V salonu hotela »Danieli« v Benetkah pred množico italijanskih in britanskih osebnosti, vojaških in civilnih, je imel general Airey, potem ko je izrazil svoje obžalovanje, da je slabo vreme prisililo ukiniti pričakovano vojaško parado na trgu S. Marco, poslovilni govor, v katerem je med drugim dejal: »Zdaj je prišel trenutek za zadnje britanske čete, da zapuste italijanska tla. Spremljalo nas bo domov čustvo trajnega prijateljstva, nastalega iz mnogih prijaznosti, ki smo jih bili deležni od vas povsod v Italiji, in poglobljeno po spominih na vašo krasno deželo in na vašo kulturo.

Ko se je nato gen. Airey, obrnil na generala Cappa, področnega poveljnika v Vidmu, je pristavil: »Gospod general, ne bomo pozabili hrabrih vojakov, ki so z nami delili zadnjo dolgo zimo v Apezinih, aži številnih Italijanov, ki so dali aži našim ubežnim ujetnikom, ko so se borili za našo skupno stvar za sovražnimi črtami.«

Za italijansko mornarico je general nato prebral sledeče posebno sporočilo vrhovnega poveljnika britanske mornarice v Sredozemlju: »Mornarica Nj. Vel. se bo še dolgo in z zadovoljstvom sodelovala z italijansko mornarico ter mnogih prijaznosti, ki jih je prejela od italijanskega naroda na naših obiskih v vaših lukah, posebno tu v Benetkah, v zadnjih dveh letih.«

Nato je odgovoril general Cappa, ki se je zahvalil generalu Aireyu, kateri da je »bil s popolnim čustvom prijateljstva pobudnik te svečanosti v čast italijanske vojske.«

Komunisti v Italiji in Franciji

Komunisti imajo močne stranke v Italiji in Franciji. V Franciji imajo 1.300.000 članov, v Italiji pa 2.200.000. Kljub temu pa so bili komunisti izrinjeni iz francoske in italijanske vlade, kar je imelo globoke posledice v obeh državah.

Francoski in italijanski komunisti so več mesecev mislili, da bodo lahko prišli na oblast s pomočjo volitev. Njihovo upanje pa se je izjalovilo. V Franciji niso mogli dobiti več kakor 30% glasov. Francoska in italijanska vlada sta se usmerili k Združenim državam in sta pristopili k Marshallovemu načrtu, v Franciji in Italiji so se začele zbirati protikomunistične sile. Komunisti so močno nastopili. Francoska in italijanska komunistična stranka sta postali članici kominforme, katerih glavni namen je preprečiti Marshallov načrt.

Zadnje tedne sta postali francoska in italijanska komunistična stranka silno bojevit. Organizirali sta velike stavke. V raznih mestih je prišlo do velikih komunističnih in protikomunističnih neredov.

Ni čisto jasno, ali pomenijo dogodki zadnjih tednov le to, da komunisti preizkušajo moč svojih nasprotnikov, oziroma ali so pričeli izvajati svoj program »direktne akcije«. Vsekakor pa je jasno, da sta Francija in Italija ostro razdeljeni v komunistični in protikomunistični tabor. V Franciji se je po zadnjih poročilih komunistična generalna stavka razbila in je moralo vodstvo stavke pozvati delavce na delo. V Italiji so tudi komunistični podvigi v razsulu.

Protiameriški nastopi v Romuniji

Na zahtevo senatorja Williama F. Knowlanda je pomočnik ameriškega zunanjega ministra Norman Armour podal poročilo o nadlegovanju vojaškega in diplomatskega osebja Združenih držav v Romuniji s strani romunske policije.

Poročilo je poslal ameriški poslanik v Romuniji Rudolf E. Schoenfeld, in vsebuje pregled dogodkov.

En incident se je pripetil tajniku ameriškega poslanstva C. V. Fergusonu, ki se je ponoči dne 4. novembra vozil v avtomobilu po slaništvu po uradnih opravkih. Ferguson je ustavil avtomobil, ki ni imel uradne tablice, v katerem pa je bilo več romunskih policistov v uniformi, ki so ga zaslišali z naperjeno puško. Ferguson je zanikal obtožbo, da bi pomagal ubežati romunskim državljanom. Po kratkem pridržanju so mu dovolili oditi. Ameriški predstavniki niso o tem incidentu dobili nobenega odgovora.

Drugi nastopi se tičejo vstopa v stanovanja ameriških funkcionarjev ter nadziranja teh stanovanj s strani romunskih oblasti.

Jugoslavija odklanja vstop opazovalcem Združenih narodov

Posebni odbor ZN za grške meje je sporočil glavnemu odboru, da Jugoslavija ne bo dovolila vstopa nobenemu odboru opazovalcev.

Odbor, ki ga je ustanovila glavna skupščina, da bi nadzoroval nemirna grška področja ter da bi olajšal poravnavo nasprotij med Grčijo in njenimi severnimi sosedmi, je sklenil postaviti opazovalce »blizu ter na obeh straneh meje med Albanijo, Bolgarijo ter Jugoslavijo in Grčijo«. Opazovalci bi bili civilisti. Grčija je takoj privolila v ustanovitev skupine opazovalcev na njenem ozemlju. Jugoslavija, je pa sporočila odboru, da »Jugoslavija nima namere sodelovati pri kakršni koli ureditvi delavnosti posebnega odbora.«

Za nadziranje grških meja

Posebni odbor za nadziranje grških meja, katerega je ustanovila glavna skupščina Združenih narodov, je pričel s svojim delom na svojem glavnem sedežu v Solunu, ter je zdaj pripravljen začeti delo nadziranja meja ter porirjevanja razlik med Grčijo in njenimi severnimi sosedmi.

Poročilo odbora Združenim narodom javlja, da je bilo na prvi seji odbora v Solunu sklenjeno, da povabijo zvezne predstavnike štirih zainteresiranih balkanskih držav.

Ko se je grški zvezni predstavnik Aleksander Dalietos obrnil na odbor z izjavo, je dejal, da je glavni smoter tega odbora, da doseže mir na Balkanu ter postavi zavoro podpori, ki jo dobivajo gverilci v Grčiji od severnih sosedov. To podporo — je dejal — je večkrat dokazala komisija varnostnega sveta za Balkan, kakor tudi njena pomožna skupina. Gverilja v Grčiji preprečuje obnovo ter je povečala število beguncev.

Odbor je prejel protest bolgarske vlade na glavnega tajnika Združenih narodov, kateri zatrjuje, da so v mesecu oktobru začeli streljati s strojnimi iz grškega ozemlja preko meje.

Do zdaj še ni nobenega znaka, da bodo Jugoslavija, Bolgarija in Albanija dovolile odboru, da bi poizvedoval znotraj njihovih meja.

Kje bo glavna skupščina ZN prihodnje leto

Glavni tajnik Združenih narodov Trygve Lie je pred nedavnim objavil, da so povabili pet evropskih prestolnic, ki bi mogle priti v poštev za sedež zasedanja glavne skupščine Združenih narodov v letu 1948, naj predlože svoje predloge. V Pragi, Parizu, Ženevi, Haagu in Bruslju izdelujejo zdaj načrte za sprejem glavne skupščine v prihodnji jeseni. Združeni narodi so se obrnili tudi na Stockholmu in v Kopenki, toda obe prestolici sta odgovorili, da ne moreta sprejeti skupščine.

Poleg tega je Trygve Lie izjavil, da bo v januarju odšel v Evropo, da bi se posvetoval s strokovnjaki, ter da bi z njimi preučil razne predloge in pripravil poročilo za odbor glavne skupščine, da izbere sedež zasedanja.

7. NOVEMBRA 1917

SLEPILO NA TEHTNICI

K TRIDESETI OBLETNICI BOLŠEVIŠKEGA DRŽAVNEGA UDARA

Posneto po L. SCHWARZSCHILDU

Vedno bodo uporabljali temeljne osnove te tehnike: zanikanje svojiskih komunističnih ciljev; izrabljanje dozdevno nekomunističnih organizacij kot kučise; izkoriščanje nekomunističnih »gesel dneva«; ustanovitev oborožene sile in njenega štaba; gnusno nasprotnikovo zaroto odkrito v zadnjem trenutku; vojaški udar; uničenje zadnjega organa demokratične volje.

Sedanja generacija očitno ne ve skoraj ničesar več o ozadjih novembra 1917. Metode, s katerimi so pred tridesetimi leti komunistirali prvo deželo sveta in če so jih sploh kdaj razumeli, so sedaj pozabljene.

II.

Na ta način ustanovljena država je danes mogočna in sicer na osnovi svoje vojaške moči — ali točneje, svoje relativne vojaške moči. Vojaška moč Rusije je postala ogromna, ker je bila vojaška sila ostalih držav uničena in to uničenje ni bilo niti delo Rusije same, ki je bila na pol udeležena pri razbitju nemškega vojaškega potenciala; ostala polovica in vojaške sile Japonske ter Francije in Italije so bile uničene brez njene udeležbe.

Kot čisti rezultat je padlo Rusiji nekaj v naročje, česar se v zgodovini še ni primerilo. V naročje ji je padel vojaški monopol v Evropi in Aziji — in to je največja nepretrgana zemeljska gmeta na svetu, na kateri živi več kot 1,7 od približno 2,2 milijard prebivalcev naše zemeljske krogle: okrog 80 odstotkov človeškega plemena. Nobene lokalne domače bojne sile ne stoji na poti, ako se hočejo Rusi polastiti katerega nadaljnega dela tega ozemlja; prekomorske bojne sile bi morale stopiti v ospredje, kar pa ni enostavno. Temu monopolu se ima Rusija zahvaliti za svojo lego, ki je lega moči in vpliva in v kateri se je nenadoma znašla in za ta monopol se ima manj zahvaliti svojemu lastnemu vojaškemu potencialu kot pa preprosti avtomatičnosti dejstva, da so vsi ostali ugasnili v »osrčju sveta«.

Toda rezultat je tu in neizmerno stopnjevana ruska moč ni rodila samo neposrednega problema, kako bo ona povsod na svojem neizmerno, dvočlinskem obodu obdržala svoje meje; nastopili so še drugi posebni učinki. Oblast učinkuje čarobno. Ruske tujske legije so postale po vsem svetu številnejše. Smatrati bajno povečano moč Rusije kot uspeh njene komunističnega sistema in nekako kot dokaz njegove premoči je daleč razširjena napačna domneva. Narasla je pripravljenost, domala vse verjeti, kar dan za dnevom razširjajo o ruskih, komunističnih uspehih. Car ruske moči v celoti ni zbežal samo malokaterih v mnenju, če je konj, na katerem sami jezdimo, res tudi pravi konj.

Toda če pregledamo uspehe sovjetov v teh tridesetih letih, odkrijemo nekaj, kar je omembe vredno. Odkrijemo, da niso samo dejstva drugačna kot trdi njihova propaganda, temveč vrhu tega in predvsem, da uporabljajo povsem drugačna merila kot mi. Njihova merila presojevati dobro in slabo, odločilno in postransko se razlikujejo od naših. Navidežno premoč sovjetov dokazujejo z nabijanjem na stvari, katere, čeprav bi bile resnične, so po naših pojmihi precej nepomembne in z oddaljevanjem dejstev, ki so po naših nazorih važna.

Premoč zmožnosti sovjetskega sistema obstoji baje v ustanavljanju industrije in stopnjevanju proizvodnje. Ze dolgo polaga moskovska propaganda največji napor v produktivna čuda petletnih načrtov (petletk). Ali morda trpi kapitalistični svet, za katerega se kot zadnji veliki predstavniki danes lahko navede samo še Amerika, pod nezadovoljivimi produktivnimi zmožnostmi? In je morda kakšno izboljšanje, katero je na tem polju mogoče dozdevno doseči dovolj važno, da se ga odkupi na škodo bistvenih izgub na drugih področjih? Tudi če bi bilo res, da so industrijski uspehi komunizma edinstveni, bi to še vedno ne bilo nikako sprejemljivo merilo in ne bi bil sistem zato nič bolj vabljev. Toda to ne odgovarja resnici.

Res je, proizvodnja so razvili in povečali. Kjer narod dela, pride do razvoja in dviganja, vendar pa ni bilo treba komunizma za pričetek dobe industrijskega napredka v Rusiji. Pozabilo se je že in še danes se to tako vztrajno skriva: dolgo pred tem se je po Leninovih lastnih besedah začela »borba mrzličnega razmaha«. Bilo je 1899. leto, ko je v im izmed svojih knjig opisoval »tehnično revolucijo, ki se sedaj vrši v Rusiji« — »nagli razvoj industrije v Rusiji, ki izvaja velikanski in vedno naraščajoči trg« — »močno ekspanzijo velikih industrijskih središč in nastanek velikega števila novih središč« — »razvoj, ki hitreje napreduje kot v zapadni Evropi, deloma celo bolj hitro kot v Severni Ameriki« — in tako dalje.

Kar se tiče sovjetov, so potisnili industrijsko proizvodnjo Rusije v prvih štirih letih domala na ničlo in so jo v teku naslednjih šestih let polagoma dvignili zopet na stanje od 1914. l. ! 1928. so podžigali in postrežali »mrzlični razmah«, ki je vladal pred njimi. Hoteli so še bolj dvigniti stanje od 1914. in to jim je uspelo — uspelo. Zmožnosti proizvodnje so rasle in produkcija se je dvigala. Nesmiselna je trditev, da so rasle v stopnji in hitrosti, katerih ne bi bilo možno doseči pod pogoji prostega gospodarstva.

Od 1938. niso bile v resnični ruski proizvodnji izdane nobene številke več. Toda številke od let 1928-1938 — dvomljive, uradne sovjetske številke! — kažejo, da so bili ruski skozi navzgor v resnici manjši od ameriških v odgovarjajočih zgodnjih stopnjah

